

Diari. Anys 1914-1918 - André Gide

André Gide (1869-1951), el gran escriptor d'idees francès, va escriure el seu diari durant més de cinquanta anys. Ja en vida se'n van publicar alguns fragments: es tracta d'un diari públic, on l'autor, quan ho considera oportú, s'amaga darrere heterònims i on abunden les inicials per designar persones conegudes. Rastrear en aquests volums i espigolar-los ha estat una de les aficions dels intel·lectuals, sobretot del país veí. Ara podem llegir els textos corresponents als anys 1914-1918, un període cabdal per a Gide (crisi religiosa i amorosa) i per a Europa (Primera Guerra Mundial).

Com a text destinat a ser llegit, i per tant autocensurat, el diari d'André Gide té més valor per a qui s'interessi per la literatura que per als amants de xafarderies. Tot i que l'autor ens informa de tant en tant de les seves activitats més prosaiques, les pàgines perdurables són les que dedica a reflexionar sobre temes universals; això no treu que la descripció del caràcter del seu gos Toby sigui una de les més belles de l'any 1917.

La fortuna familiar dels Gide va fer possible que l'autor d'*Els falsificadors de moneda* no es veiés obligat a treballar, no ja per menjar, sinó tan sols per mantenir un tren de vida més que digne. Durant els cinc anys que abasta aquesta edició, i sempre segons les seves confessions, no va fer mai res per necessitat. Tots els seus actes eren fruit de la reflexió o, en darrera instància, de la passió (el Lafcadio de *Les caves del Vaticà* desenvolupa aquesta actitud fins al punt de matar un home sense cap mòbil). «Només escrivim bé, només pensem bé, allò que no tenim cap interès personal a pensar o a escriure».

Al llarg de tota la seva vida, Gide va simbolitzar l'escriptor independent en l'àmbit econòmic, però també en el polític i religiós. Donava una gran importància als llocs on apareixia la seva firma, ni que fos com a col·laborador en una revista, i la llegenda diu que mai no va firmar cap manifest que no escrivís ell mateix. Les seves opinions eren si més no desinteressades, i els seus acostaments i allunyaments respecte del marxisme i del catolicisme es convertien en notícia perquè es podien prendre com a

fruit de la imparcialitat més estricta. Fins i tot amb França envaïda, el seu objectiu és només la (seva) veritat. «Cap dels dos països no es mereix esclafar l'altre.»

Diari. Anys 1914-1918 és d'una densitat aclaparadora. Els nivells d'anàlisi es multipliquen, i un sol dels temes recurrents (França, la guerra, el diable, el pas del temps) exigiria un espai del qual no disposem. Un dels trets més sorprenents és el constant neguit que sent l'autor pel seu escàs rendiment literari (!), pel fet que «hauria pogut produir molt més». Malgrat l'extensió de la seva obra escrita, l'angoixa de no escriure prou no l'abandona («Novament he deixat escapar un dia», «Dies terribles, desvagats, ocupats només a fer-me vell»). En especial, troba que als quaranta-vuit anys «encara està tot per dir i fins ara no he fet res més que preparar-ho».

En aquella època, el desenfeinat André Gide creia que «res no descansa millor d'una fatiga que una fatiga diferent» i es llevava cada dia a l'alba per treballar: despatxava la copiosa correspondència, llegia amb voracitat (no solament literatura: vuit diaris al dia quan comença la guerra), traduïa tot el que li plaïa i escrivia simultàniament les memòries, obres de creació i assajos religiosos. Insatisfet amb tot això, es castigava obligant-se a meditar Pascal i a memoritzar peces de Lizst i Albéniz al piano. El seu descontentament és un leitmotiv explícit, i els atacs contra el diari no s'aturen en tot el diari.

Durant el període 1914-1918, Gide alterna la residència a la tranquil·la possessió familiar de Cuverville (Normandia) amb les estades a París i els viatges per Europa. Un home tan inquiet i torturat necessitava els remordiments i les penitències del catolicisme per enfosquir els seus escassos dies de joia de viure. «L'hostilitat minuciosa amb la qual espio cada moviment del meu ésser el contorsiona.»

Les pàgines que no va escriure al diari es poden trobar, desenvolupades i literaturitzades, en les seves obres de ficció. Ell mateix, la seva vida interior, els seus dubtes, experiències i penediments van formar la base d'una obra creativa que ell exigia que fos jutjada únicament en termes estètics. Partidari de les falses novel·les i les falses confessions, Gide va escriure: «Les memòries mai no passen de ser sinceres a mitges (...). Potser fins i tot ens acostem més a la veritat en la novel·la.»